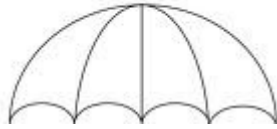

De 7 kompetencer.

Definition af basisniveau B:

”Sygeplejersker ansat på et almindeligt sengeafsnit på sygehus, plejehjem eller i primær sektoren”

Ovenstående paraply skal illustrere kundskabsformerne:

Kundskabsmønstrene er forbundet i en erfaringshelhed.

(Overordnet viden. Smelter sammen med ”at gøre” = praksis (de 7 kompetencer))

- **Empiri, videnskab**
(Viden der kan tilegnes og formidles med/til andre. Empiri, evidens ud fra en holistisk anskuelse til viden).
- **Etik**
(Moralsk kundskabskomponent. Viden om de formelle principper, retningslinier og teorier. Moralsk/etisk handlemåde).
- **Æstetik**
(Evnen til at sanse øjeblikkets betydning/situationsfornemmelse, empati. Udtrykkes gennem handlinger, optræden, adfærd, holdninger, fortællinger og interaktion ift. andre).
- **Personlig kundskab**
(Erkendemåde ift. en selv og ens omgivelser, udvikles gennem livet → tilgængeligt for velbegrunder handlinger og interaktion. Selverkendelse kan udvikles i mødet med andre).

Kundskabsformerne/paraplyen er hævet over de 7 kompetencer. Ligger implicit i forståelse af kompetencebeskrivelserne. Kontinuerlig proces, der skal anskues ud fra konteksten.

1) DEN KLINISKE EKSPERT/KLINISKE PRAKSIS (*Medicinsk ekspert*)

- Have erfaring for- og kendskab til forskellen på palliativ-/kurativ behandling til uhelbredeligt syge patienter.
- Selvstændigt afdække, vurdere, planlægge, måle og evaluere palliativ pleje.
- Anvende medicinsk viden om etiologien til specifikke symptomer, bivirkninger og tilstande som f.eks. smerter, ernæring, cirkulation, kognition som forekommer i forbindelse med uhelbredelig sygdom.
- Anvende farmakologisk viden m.h.p. sikker håndtering, administrering og evaluering af lægemidler, der anvendes i symptomlindring i palliation.
- I samarbejde med patienter og pårørende forebygge og/eller lindre symptomer i den palliative fase. Sammen med patient/pårørende vurdere konsekvens af sygdom og behandling, herunder rådgive/vejlede (**Forslag til drøftelse; overfor hvem?- præcisere dette**). Stille til

rådighed og fungere som sparringspartner iht. rådgivning/vejledning i forhold til symptombehandling.

- Selvstændigt identificere og reagere på (psykologiske, kulturelle og åndelige/eksistentielle behov og kunne indlede professionel støtte ved forandret livssituation i den palliative pleje) svære symptomer, herunder evaluere ud fra behovsvurdering.
- Diagnosticering af den døende patient, herunder pleje af døende. At kunne rumme- og tage hånd om de pårørende. (Kunne vurdere hvornår den palliative patient er døende).

2) RELATIONER OG INTERAKTIONER (*Kommunikator*)

- Har kendskab til og kunne anvende kommunikationsteorier.
- At kunne kommunikere med den alvorligt syge og dennes pårørende, herunder have forståelse for metaforisk sprogbrug, samt identitets-, etnisitet-, og kulturforståelse i mødet med lidelse.
- Bevidstgøre og italesætte tavs viden, den isolerede og individuelle erfaring. Udtrykkes i handling og/eller tale.
- At kunne dele viden m.h.p. at opnå fælles målsætninger inden for den palliative indsats. (Tværfaglige dialog eksempelvis refleksion, supervision, sygeplejefaglig vejledning). Kendskab til henvisningsprocedurer til relevante samarbejdspartnere på specialistniveau.

3) DET TVÆRPROFESSIONELLE PERSPEKTIV (*Samarbejder*)

- At kunne anvende tværfagligt samarbejde.
- Kunne analysere behovet for tværfaglig indsats samt udnytte deres ekspertise, hvor det er relevant for patienter/pårørende.
- Medvirke til et konstruktivt og lærende miljø blandt ens kollegaer.

4) SELVSTÆNDIG PROFESSIONSUDØVELSE (*Organisator/leder/administrator*)

- Planlægge, koordinere og udvikle den palliative indsats ift. patienter, pårørende og kollegaer. Herunder prioritere dagens-/egne-/patientens ressourcer.
- "Skabe" betingelser for sig selv og kollegaer til faglig udvikling.
- At kunne anvende gældende love og regler for palliative pleje og behandling.
- At kunne anvende og arbejde ud fra WHO's mål for den palliative indsats.
- Kendskab til at arbejde ud fra International Council for sygeplejerskers etiske kodeks.

5) SUNDHEDSFREMMER (*Sundhedsfremmer*)

- Kunne pleje/støtte patienter/pårørende ud fra en holistisk tilgang til øget livskvalitet under hensynstagen til patienter/pårørendes autonomi, integritet samt værdighed.
- Anvende de muligheder der forefindes i patientens omgivende miljø m.h.p. at fremme til patientens livskvalitet.
- Kan vurdere hvornår der er brug for en nonfarmakologisk indsats (Nonfarmakologi).

6) UDVIKLINGS- OG FORSKNINGSVIDEN (*Akademiker*)

- Kendskab til/anvende forskellige læringsmetoder, specielt værdien af multidisciplinær uddannelse i den palliative indsats (didaktiske & pædagogiske metoder).
- Bidrage til og medvirke i forskning i klinisk praksis. Kendskab til kvalitetsudvikling og forbedring af den palliative pleje ud fra en evidensbaseret tilgang.
- Anvende refleksion (*forslag til drøftelse; selv eller sammen med andre?*) og undervise studerende & kollegaer.
- Kunne vurdere behovet for samt udføre patient/pårørende undervisning/vejledning.

7) FAG- OG PROFESSION (*Professionel*)

- Kunne anvende det sygeplejefaglige skøn.
- Være ansvarlig for egen personlig- og faglig udvikling.
- Moralsk dygtighed og ansvarlighed, herunder anvende det holistiske menneskesyn.

Taxonomi af Benjamin Bloom:

taksonomi, (af gr. *taxis* 'ordning' og *-nomi*), inddeling af et område i kategorier. Termen stammer oprindeligt fra biologien, hvor taksonomi er videnskaben om organismernes klassifikation, dvs. deres beskrivelse, navngivning og indplacering i klassifikationssystemet. Enhver enhed har et navn, hvis udformning bestemmes af rangen i det hierarkiske system og af de internationalt vedtagne nomenklaturregler, se [biologisk klassifikation](#). Undertiden bruges taksonomi om formel klassifikation i snæver forstand, mens [systematik](#) også omfatter klassifikationens principper, studier af slægtskabsforhold mv. Ofte betragtes de to begreber dog som helt synonyme.

Blooms taksonomi

Forskellige former for erkendelse (viden)

Begreberne erkendelse og viden bruges i det følgende som udtryk for det samme. Men hvad betyder det egentlig at vide noget?

Viden er det der kommer ud af at: sanse, kende, percipere og erkende.

Viden kan deles op i faktuel viden – viden om sammenhænge eller perspektiverende viden.

Den faktuelle viden er noget man kan indsamle og bagefter refererer uden dybere overvejelser.

- William Henry Gates III blev født 28. oktober 1955. Han er bedst kendt som Bill Gates. Han var med til at grundlægge Microsoft hvor han var hovedsoftwarearkitekt.

I forretningskredse er han respekteret for sit intellekt, sin evne til at forudse udviklingen på markedet og sit høje ambitionsniveau.

Her er en masse facts om Bill Gates, det er viden, men det kan ikke bruges til ret meget. Heller ikke hvis man lærer det udenad og genfortæller det ved en eksamen.

På et eller andet tidspunkt kommer man ikke uden om spørgsmålet: Hvordan hænger det sammen!

Viden om sammenhænge rummer forklaring på en række faktuelle data. Der lægges noget mere til end bare facts.

- Microsoft blev hurtigt verdens førende software producent. Men Bill Gates løb gennem årene ind i en lang række retssager fordi hans forretningsmetoder ofte gik til stregen og nogle gange overskred gældende lovgivning. Men trods mange tabte retssager er det lykkedes for Microsoft at bevare en monopolstilling – det er nok den væsentligste forklaring på selskabets økonomiske succes.

Nu er der behandlet nogle væsentlige sammenhænge, men på et eller andet tidspunkt kommer man ikke uden om spørgsmålet: Hvad er perspektivet for Microsoft og Bille Gates!

Perspektiverende viden forbinder et fænomen man har viden om med andre fænomener så man kan finde forskelle og ligheder.

- Bill Gates var i 2008 den tredje rigeste privatperson i verden. Men efter at have samlet en betydelig formue har Bill Gates sammen med sin hustru grundlagt The Bill & Melinda Gates Foundation, en velgørende organisation med foreløbig 27 milliarder dollar til rådighed.

I alt har han doneret omkring 51% af sin samlede formue til velgørende formål og han har og givet mere til velgørenhed end nogen anden. Han har på den måde vist et enestående eksempel, som kunne få meget stor betydning, hvis hans eksempel blev fulgt op af andre af verdens meget velhavende virksomhedsejere.

Nu historien om Bill Gates sat ind i et større perspektiv! Der lægges op til at fordybe sig endnu mere i fænomenet.

Den kognitive taksonomi

Viden og tænkning kan godt inddeles i forskellige niveauer. Det har amerikaneren Benjamin Bloom gjort. Han har opstillet en kognitiv taksonomi – en erkendelses klassificering.

En model af den kognitive taksonomi kan illustreres som en trappe, hvor det forudsættes at man for at komme til næste trin først skal vide noget på det foregående niveau.

Det første trin på den kognitive taksonomis trappe kalder Bloom viden. Når man ved noget kan man referere eller gengive et bestemt stof.

Den der har viden kan svare på spørgsmål af typen: "Hvordan vil du beskrive ...?", "Hvad er ...?", "Hvem er ...?", "Hvad skete der?".

Det Bloom beskriver som viden kan opfattes som et fundament, der kan bygges oven på, og selvom "viden" er placeret som modellens nederste trin så er det ikke udtryk for, at det ikke er vigtigt at kende indholdet i en tekst eller kunne registrere hvad der foregår i et fysikforsøg.

Det andet trin er forståelse. Når man forstår noget, kan man beskrive det man har læst eller set med sine egne ord. Forståelsen gør det fx også muligt at fremhæve det der er væsentlig, at beskrive hvad der er grundideen.

Den der forstår noget kan svare på spørgsmål af typen: "Hvad er hovedtanken i ...?", "Hvad er det væsentligste argument ...?", "Hvordan vil du sammenfatte ...?".

Det tredje trin er anvendelse. På dette niveau skal man kunne anvende sin forståelse ved at vise, at man i et vist omfang kan bruge teorier, metoder og data til at løse simple problemstillinger og vælge mellem forskellige muligheder.

Den der kan anvende sin viden kan svare på spørgsmål af typen: "Hvordan vil du bruge ...?", "Hvordan vil du vise, at du har forstået ...?", "Hvad kan du forestille dig ville ske, hvis ...?".

Det fjerde trin er analyse. Her kan man gruppere, sortere, opdele informationer, identificere årsager og virkninger samt finde eksempler, der kan belyse generelle konklusioner.

Den der kan analysere sine informationer kan svare på spørgsmål af typen: "Hvordan er sammenhængen mellem A og B?", "Hvad får A til at ...?", "Hvilke beviser kan du finde for påstanden ...?".

På fjerde trin skifter man fra en relativt uselvstændig behandling af andres viden til en form for viden, der er mere selvstændig og kreativ. Når man analysere er det nødvendigt at

"skille" emnet ad, eksperimentere og satse. At analysere er også at forsøge sig frem uden noget sikkerhedsnet.

Det femte trin er syntese. Her skal man fx kunne skabe et nyt mønster af de informationer man har til rådighed, og man skal kunne samle de dele af emnet, som man skilte ad i sin analyse. De skal sættes sammen til en helhed på et højere niveau.

Den der kan gennemføre en syntese kan svare på spørgsmål af typen: "Hvordan vil du fortolke ...? "Hvorfor tager A afstand fra ...?", "Kan der udvikles en model, som vil belyse sagen på ...?".

På femte trin skaber man sine egne fortolkninger. Det sker på baggrund af analysen på det foregående trin. Nu opstiller man sine egne forklaringer og undersøger om de er holdbare.

Det sjette og sidste trin er vurdering. Her er der ikke noget facit. På baggrund af alle de foregående trin skal man kunne vurdere og bedømme, og skelne mellem gode og dårlige løsningsforslag. Man skal også kunne bedømme eventuelle alternative som man selv eller andre har opstillet.

Den der har gennemført en vurdering kan svare på spørgsmål af typen: "Er du enig i at ...?", "Hvilken løsning havde du valgt, hvis ... ?", "Hvad mener du om ...?", "Hvorfor ville de være bedre at ...?".

På sjette og sidste trin viser man, at man på baggrund af den erkendelse man har opnået, er i stand til at forholde sig sagligt og kritisk til et emne.

En udbygget model

Blooms model bevæger man sig fra det helt konkrete (første trin) til det meget abstrakte (sidste trin).

Grænsen mellem det konkrete og det abstrakte vil ofte være analysefasen: Her forsøger man at trænge dybere ind i stoffet, og tager fat på at udvikle synspunkter og argumenter der fører frem mod modellens højere niveauer.

De forskellige trin markerer en voksende erkendelse. Men samtidig med, at man bevæger sig op ad modellens trin bevæger man sig også fra det kendte til det ukendte, for jo højere man kommer desto mere udfordrer man sig selv til at analysere, vurdere og perspektivere det man arbejder med. Det nye eller ukendte kan altid modsiges af andre, som har deres egne vurderinger, så man må være indstillet på at blive modsagt og møde kritik, og så selvfølgelig være indstillet på at lytte og eventuelt korrigere sit arbejde, på baggrund af de andres kritiske argumenter.

(At skabe fælles sprog).

- Kendskab til (laveste taxonomi).
- Forståelse
- Anvendelse
- Analyse
- Syntese
- Vurdering

Ift. taxonomi diskuteres, hvad en nøgleperson skal kunne. Skal medtænkes når kompetencerne beskrives/formuleres.

*

1. Dalgaard, Karen Marie, 2007. At leve med uhelbredelig sygdom. At begrænse dødens invasion og fremme livsudfoldelsen i tid og rum. Forskningsenheden for Klinisk sygepleje, 1. udgave.

2. Thomassen, Nielse, 1999. Livstid og verdenstid. I: Hvad er tid? En filosofisk diskussion. Favrholdt, David. Nordisk Forlag A.S. København: 110-135.

PARKERINGSSEDDEL.

(Skrald → udkast. Hvordan gør vi så? (midlet til at nå målet).

DEN KLINISKE EKSPERT/PRAKSIS

- Kendskab til kortlægningsredskaber, herunder forskellige smertekvaliteter.

RELATIONER OG INTERAKTIONER

- Psykosocialt, psykosomatisk, det personlige møde, eksistentielt/åndeligt, æstetisk (kunstsprog), kropssprog/nonverbalt som redskab.

SELVSTÆNDIG PROFESSIONSUDØVELSE

- Herunder sikre kundskabsudvikling ved at muliggøre reelle praktikforløb (vidensdeling) med specialenheder inden for palliation (palliative enheder i form af special afdelinger, palliative teams, hospice etc.).
- Kendskab og forståelse for tid som begreb i et palliativt perspektiv. Den personlige tid kontra klokketid. (*Thomassen, Niels 1999; Dalgaard, Karen Marie 2007*)*

SUNDHEDSFREMMER

- Være opmærksom på, at sygeplejeprocessen ikke kan anvendes ved alle problemstillinger i det palliative felt.
- Anvende livsfortælling som metode/middel til at skabe forudsætninger for livskvalitet.

UDVIKLINGS- OG FORSKNINGSVIDEN

- Agere som facilitator.

FAG- OG PROFESSION

- At turde "stå i det åbne" i mødet med den palliative patient og de pårørende. Lade sig undre og bruge sin faglige viden og kreativitet i den videre planlægning. Selvforglemmende optagethed (kald, lidenskab).
- Kunne i værksætte og deltage i samtaler/diskussioner om etiske problemstillinger i den palliative indsats (hos den enkelte patient).
- Forvalte magten i mødet med den palliative patient/pårørende. Herunder ligeværdighed, tillid og værdi. Møde den palliative patient med ligeværdighed, tillid. Kende det naturlige magtforhold der opstår mellem professionel og patient/pårørende. Kunne forvalte magten i mødet med den palliative patient. Behandle patient og pårørende med ligeværdighed og tillid.